

Pesa.

Ta rastlina ima skoraj v vsakem jeziku po več imen ter je tudi zastran barve, rasti in oblike različna. Za pridelovanje važna je njena razvrstitev na krmensko in sladkorno peso; prva se polaga živini, iz druge izdelujejo sladkor. Obedve imate mnogo parvrsti. Pri sladkorni pesi je treba pomniti, da se k njej prištevajo le takošne, ki ne rastejo vun iz zemlje ali tal. Hektoliter tehta 65 do 70 kilogr. Kaljivost semenu ostaja 3—4 leta. Najbolje ugaja njej gorko, a ne presuho podnebje, zadovolji se pa tudi s slabšim. Zemlja najboljša za njo je debela, pognojena, apnena glina ali lapornasta ilovica, ki ni preveč zvezana. Stori tudi v lahkeji zemlji, peščenem svetu in v nekdam od morja pokritih legah, vendar pridelki so slabši. Sicer raste v poslednjih legah sprva bujniše, kakor v težki zemlji, vendar kmalu zaostaja, zlasti, ako nastopi suša. Sejejo peso za zimsko ržjo, deteljo, lucerno, v praho, dobro gnojeno in vsako leto ukrepleno po umetnih gnojilih. Navadno pride v zemljo za prvo močno pognojitevijo s hlevnim gnojem; le sladkorno peso sejejo pozneje, ko je gnoj uže razkrojen, sicer pesa nima veliko sladkorja v sebi. Vsakako mora gnoj jeseni podoran biti. Kot postranski gnoj sladkorni pesi velja: razkrojena koščena moka 2—2,5 met. cent., Baker-guano-superfosfat 2—2,5 met. cent., lesni pepel 4—5 met. cent. na hektaro; krmenski pesi pa: guano 2—2,5 met. cent., poudrette 3—4 met. cent., kri 1,4—2 met. centa na hektaro.

Pesa tirja brezpogojno, da jej tla popolnem in globoko prerahljamo. Kjer je močno zvezana zemlja je treba praho pustiti, da si pridobimo dovolj časa za namenu primerno obdelovanje. Nikoli ne smemo opuščati globokega obdelovanja, zato je treba rabiti podzemeljski plug, večkrat z navadnim plugom orati, z brano povleči in z valjarjem povaljati, da je zemlja vsa čista plevela, in dobra in lahka. Skozi zimo pustimo, da brazde zimski mraz prešine, spomladi pa jih zopet s plevelom vred podorjemo in ali navadno povlačimo ali v zloge zmečemo. Sejatvi najbolji čas je v mesecih sušec, april, maj. Semena potrebuje se pri sejatvi razvrstilni ali z mašino 20—30 kilogr., pri oni z roko pa 10—15 kilogr., in pri zasajanju za krmensko peso 18.000 do 20.000 mladih rastlinic na hektar. Zavlačijo seme v bolj sušnih zemljah 4 centimetre globoko. Sladkorno peso sejejo v vrste po 40 do 45 centimetrov narazen, v vrstah stojijo pese po 20—25 centimetrov vsaksebi; krmenskimi pesam pa določujejo vrste po 50—60 centimetrov narazen in posamičnim rastlinam v vrstah 45—50 centimetrov vsaksebi stati. Pri sladkorni pesi rabi seme navadno, le izjemno rastlinice, in te le, da popolnijo prazne plehe, pri krmenski pesi pa navadno mlade rastlinice na pesišče presajajo, zlasti v manjših gospodarstvih.

Kjer so z mašino sejali, treba 3—4 centimetre visoke rastlinice šopoma z motiko prekopati. Za sejatev z roko moramo vrste poprej zaznamiti, kjer se ima semena natrositi, kar na različni način delajo. Vsakako je pa navskrižno zaznamovanje ravno povlačene njive potrebno, ker živina vprežna in ljudje uže pri narejanju povprečnih vrst zateptajo podolžne vrste. Ravna sejatev ima še drugih nepravilnosti. Tako na pr. delavci med sejanjem poteptajo prazne prostore med vrstami, da niso poznati, in torej ni mogoče poprej okopavati, dokler niso pese iz tal prodrle, toda med tem je tudi plevel pognal in je okopavanje prav sitno delo, ker ni kmalu pese videti. Vse to okopavanje težavno dela in moti. Temu se v okom prihaja, ako v določenih daljinah za vrste z okopavnim plugom ali z na-

lašč za to prirejenim plugičem potegnemo sloge, časih po 3—4 naenkrat. Na grebene onim slogom se polaga seme šopoma. Da so vrste zmiraj enako daleč narazen, 20—25 centimetrov, dobijo delavci toliko dolge šibice in zaporedom izmerijo, kako daleč ima vrsta od vrste biti oddaljena. Vendar delavci so mnogokrat malomarni ter pouzročijo marsikaj nereda.

Da se temu nasproti dela, služi poseben vozič na kolesa, po 1 meter v premeru široka, ki sta nataklena na 2 metra dolgo os, kateri so pritrjene trivo-glate, po 4 centimetre široke late, ki so po 20—25 centimetrov narazen, ob koncih z okvirom zvezane, in katere po njivi ali ogonih naprej tiščijo. Dva delavca sta v to svrha potrebna, ki vozič vlečeta po slogih. Late narejajo jamice v sloge in v te jamice polaga se naposled seme. Zatem se seme na slognih grebenih previdno zagrne. Ko so mlade rastlinice 4 do 5 centimetrov vzrastle, treba jih je razpraviti, da samo po ena tam ostane, kjer je seme bilo vloženo. Druge se opazno izpulijo ter na prazne prostore presadijo. Presajanje krmenske pese vrši se ali za plugom ali na slogih in njihovih grebenih. Na gredicah, kjer bi se imelo pridelovati pesinega semena, seje se spomladi. V ta namen naredijo se 14 do 16 centimetrov narazen jamice, v katere se položijo semena, zagrne, potlači, in, če je treba, z gnojnico zalije. Vhaja-joče rastlinice je treba tukaj varovati proti mrčesom in plevelu. Proti koncu meseca maja so rastlinice prst debele in tedaj presajajo jih v pripravljeno njivo, če le mogoče, v novo brazdo.

Predno jih posadijo, priščipnejo jim na korenu in listkih. Da se plevel zatira in zemlja rahlja, morajo njivo večkrat okopati ter naposled peso osipljejo. Trganje perja moramo zelo odsvetovati, izgovarja je edino le pomanjkanje krme; pri sladkorni pesi pa se mora popolnem opustiti. Pesa raste in zori 190 do 210 dni. Sladkorno peso pipljejo uže v drugi polovici meseca septembra, krmensko pa v oktobru. Kot orodje rabi plug, vile, lopata, deloma tudi roka. Velike opasnosti je treba pri spravljanju sladkorne pese. Solnce nje ne sme obsevati. Zelenje, korenje in zeleni deli pesini se odrežejo do bele mezgovine. Ob enem jo prsti otrebijo, katera se pese drži. Tako pripravljene pese mečejo na majhne kupe, z zelenjavo pokrijejo, dokler nje ne odpeljajo z njive v shrambo. Med vožnjo treba je peso pokrito imeti; pri krmenski pesi te opasnosti ni treba, odreže se gladko le zelenjava, perje, odrezani kosi pesini, snažno zeleno perje poberejo in odpeljajo z njive, včasih pa vse na njivi pustijo in podorjejo. Dostikrat pustijo odrezljaje in perje delavcem proti temu, da izpipljejo peso. Sladkorna pesa daje pridelka: 250—350 metr. centov gomolja in 40—60 metr. centov zelenjave in odpadkov, krmenska pesa pa 300—500 metr. centov gomolja in 60—100 metr. centov perja na hektari. Semena daje ena pesa semenska 0,05—0,1 kilogr., torej se ga dobi na hektari 5—10 metr. centov.

Sladkorno peso spravijo k sladarnam ali sladkornim fabrikam, kjer jo na kupe nagromadijo in s slamo pokrijejo. Shranjujejo sladkorno peso v repnicah in v kletéh, kakor krompir. Enako shranjujejo tudi krmensko peso, zeleno perje takoj spolagajo. Za nadaljno ohranitev zmečejo perje v jame ali kadi, kjer se skisa. Pesa rabi za izdelovanje sladkorja, žganjice, jesiha, kavinih surogatov in kot klaja na debelo.

Za peso sejejo jarine, zlasti ječmen, če se dobro gnoji, tudi repo. Za semenske pese izbirajo popolnem razvite, srednje-velike, lepe gomolje, katere kažejo mogoče malo postranskih korenov. Perje odrežejo previdno, ker srce ne sme biti ranjeno; čez zimo treba

jih je lepo shraniti, najbolje v repnicah; vmes med plasti s peso denejo plast suhe prsti ali suhega peska. Spomladi jih izsadijo na vrte, 1 kvadratni meter narazen, in se pristavijo količi, na katere se pognane mladike privezujejo. Ves prostor mora biti večkrat oplet in pese osipane. Seme zori meseca septembra ali oktobra. Semenovo steblovje porežejo, shranijo in osmučejo, kedar je popolnem posušeno. Zatem se tanko razgrne, marljivo meša in v večje kupe spravi. Škoduje pesi, vstrajna suša, mraz, srčna gniloba, črni plesenj, noveji čas tudi krompirjevi podobna bolezen. Tudi bolhe mnogo nadlegujejo peso.

„Gosp. Glasnik.“

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odbora dné 18. aprila 1886.

Seji predseduje družbeni podpredsednik gosp. Jos. Frid. Seunig; navzoči so odborniki gg. Jerič, Detelja, Kastelic, Murnik, Robič, Witschl in družbini tajnik g. Gustav Pirc.

Tajnik poroča, da je dné 17. t. m. dosednji družbini predsednik gosp. Karol baron Wurzbach to svoje mesto odložil. Odbor vzame to v naznanje ter izrazi zahvalo delovanju odstopivšega gosp. predsednika.

V ime odseka za splošne reči objavi tajnik dogovorjeni spored občnemu zboru, katerega glavni odbor odobri.

Vsled 17. t. m. došlega poročila potrdilo je vis. c. kr. kmet. ministerstvo po glavnem odboru predložen spored o goveji razstavi v Postojni. Tajnik poroča, da je uže vse pripravljeno, da se bode takoj izvršilo objavljenje sporeda.

Visoko c. k. kmetijsko ministerstvo je z odlokom iz dné 23. februarija t. l. št. 2157 podelilo štipendije podkovskim učencem po predlogu glavnega odbora.

Z odlokom c. kr. kmetijskega ministerstva iz dné 22. marca t. l. št. 1405 je sicer potrjen od odbora predloženi račun o podkovski šoli za l. 1885, a to po odstranjenji svote 296 gold. 30 kr. iz stroškov, katera svota je bila porabljena za popravo pohištva podkovske šole in katero mora družba plačati. Po predlogu tajnikovem sklene odbor z ozirom na slabe družbene denarne razmere še enkrat prositi ministerstvo, da prevzame to svoto na svoj račun.

Prošnji občine Srednja vas v kočevskem okraji in mestne občine Črnomelj za dovoljenje novih semnje, katere prošnje je sl. c. kr. deželna vlada glavnemu odboru v poročilo dala, sklene glavni odbor enako kupčijski kamori ne priporočati.

Izvrševalni odbor gozdarskega shoda na Dunaji v feletu 1886. javi, da bode prihodnji shod zopet na Dunaji l. 1887, ter prijavi ob enem referate za prihodnji shod.

C. kr. kmetijska družba v Lvovu prijavi kranjski družbi svojo peticijo na državni zbor o zdanjem stanji kmetijstva ter o sredstvih, to stanje izboljšati.

C. kr. kmetijska družba štajerska ter c. kr. gozdarska in kmetijska družba šlezka javiti družbi sklep svojih občnih zborov, da je vlado prositi za vpeljavo monopola za žganje ter vabite tudi našo družbo k temu sklepu pristopiti. Glavni odbor sklene, k taki prošnji ne pristopiti.

C. kr. gozdarska in kmetijska družba šlezka v Opavi prijavi svoji peticiji na državni zbor o „vpeljavi duvažnine na žito“ in o „popravi domovinske postave“ teter vabi našo družbo enaki peticiji predložiti. Glavni odbor uvidi važnost tacih naredeb ter sklene enake peticije državnemu zboru predložiti.

Odbor vzame na znanje poročilo o delovanji deželnega kulturnega sveta za kraljevino česko.

C. kr. intendantca 3. kóra v Gradcu naznanja potrebe za preskrbljevanje vojakov v letu 1886/7. Izkaz teh potreb je v pisarni kmetijske družbe na razgled.

C. kr. kmetijsko ministerstvo želi proračun potrebščin za kmetijski poduk v l. 1887. do 15. junija poizvedeti. Odbor naroči izdelati proračun tajniku G. Pircu, katerega naj potem odseku za splošne reči predloži. Odsek naj pa potem glavnemu odboru poroča.

C. kr. deželna vlada predloži konsignacijo o krajih, v katerih bivajo v l. 1886. žebci, kakor tudi pleme in imena teh žebcev.

Visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo poslalo je družbi za njen poskuševalni vrt 300 kolčev ameriške trte „*riparia sauvage*“ ter ob enem javi, da je ravno tako na prošnjo družbe tudi poslala take trte podružnici v Novomestu.

Tajnik poroča, da je kmetijsko ministerstvo tudi letos zapovedalo kupavati ob priliki premiranja konj remonte za vojake ter da se je ta ukaz uže razglasil v „Novicah“ in „Kmetovalcu“.

Slavni deželni odbor kranjski nakazal je vsled družbine prošnje in vsled sklepa deželnega zbora subvencijo za družbino drevesnico v znesku 200 gold. Glavni zbor sklene za to veliko subvencijo predlagati v občnem zboru votiranje zahvale.

Slavni deželni odbor kranjski predložil je glavnemu odboru vsled sklepa deželnega zbora v poročilo več prošinj občin oziroma šol za podporo šolskim drevesnicam. Glavni odbor naroči izdelati tajniku dotično poročilo, in sicer na podlagi razmer, ki so mu znane iz potovanja po deželi.

Prošnja Janezu Beletu, slušatelju na vinarski in sadjarski šoli v Klosterneuburgu, za podporo mora glavni odbor zarad pomanjkanja kakega tacega zaklada odbiti.

Prošnji Franja Štuparja, slušatelja više gospodarske šole v Tečinu, da bi glavni odbor pri sl. c. kr. kmetijskemu ministerstvu prosil za izplačevanje druge polovice njegove štipendije, glavni odbor vstreže.

Dva gospodarja, ki sta dobila v jeseni na živinski razstavi premije za svojo goved, koje goved sta pa prodala, ustavljata se vrniti premijo. Odbor naroča tajniku poizvedeti o resničnosti od njih navedenih razlogov.

Prošnji večih občin oziroma šol za brezplačno podelitev sadnega drevja, divjakov, vrtnarskega orodja glavni odbor odbije, ker nima nobenega tacega zaklada.

Gosp. Razingerju v Podkorenu in č. usmiljenim sestram v Ljubljani dovoli glavni odbor prodati bike od družbe kupljene, ker niso več za pleme sposobni.

C. kr. deželna vlada izroči glavnemu odboru v poročanje dopis c. kr. namestništva v Gradcu zarad prepovedanega časa za lov ribe „smej“ (*Lucioperca sandra Cuv.*). Dopis izroči glavni odbor gosp. odborniku Kastelicu v poročanje.

Gospodarske izkušnje.

Kosti, rožena strugovina dober gnoj.

Surove, nezdobljene kosti so za gnojilo brez vse vrednosti. Pri vsakem gnojilu je to poglobitni pogoj, da koristi, da se v zemlji razkroji. To se pa pri celih, nezdobljenih kostéh ne zgodi, česar se lahko vsakdo z lastnimi očmi prepriča, ako 15—20 let stare kosti pogleda, katere se dostikrat iz grobov izkopljejo. Te kosti so skoraj nepremenjene in ravno tako trde in